

Minnesord

En lång och sorlig väg!

Juan Rivano

Den 16 april 2015 kl. 0:30 avled den chilenske filosofen professor Juan Rivano. Han fick äntligen asyl i Sverige år 1976. Efter en lång akademisk vandring genom Sverige bosatte han sig slutligen i Lund, där han var verksam vid Sociologiska institutionen, Lunds universitet. Han hade mycket intellektuellt utbyte med professor Joachim Israel, vars filosofi han skrev en artikel om. Professor Rivano översatte även Israels bok *Språkets dialektik och dialektikens språk* till spanska. I motsats till Jean-Paul Sartres existentiella filosofi upplevde Juan Rivano sig inte som att ”vara-i-världen”.

Juan Rivano föddes i huvudstaden Santiago den 24 juni 1926, men växte upp i regionen Maule, i staden Cauquenes. Familjen bestod av mor, far och tretton syskon, men upplöstes efter moderns bortgång. Hon dog vid trettiosex års ålder, då Rivano skulle fylla sju år. Fadern var en intellektuell man, oförmögen att ta hand om sin familj. I Rivanos familjehistoria och i hans egen bildning och utbildning möts och samsas inflytande från olika kulturer, till exempel de emigrerade italienska och franska kulturerna, den chilenska kulturen, stads- och lantkulturen, den katolska kulturen och de rikas och de fattigas kultur.

Under åren 1956–1975 hade Rivano en professur i Logik vid Filosofiska institutionen, Universidad de Chile. Hans undervisning innefattade ämnena Logik, Introduktion till filosofi och Kunskapsteori, och han behandlade i sina kurser olika filosofer, framför allt klassiska filosofer som Platon, Sokrates, Aristoteles, men även engelska filosofer som John Locke, George Berkeley, David Hume och den anglo-hegelianske Francis H. Bradley, särskilt den senare.

År 1958 reste han i egenskap av gästprofessor till Frankrike genom ett stipendium tilldelat av den franska regeringen och Universidad de Chile. Vid Sorbonne tog Rivano kontakt med professor René Poirier, men blev besviken när han insåg att han för Poirier inte var mer än en ”indian” som ville ägna sig åt filosofi. I Paris fick han sin ”icke-betydelse” bekräftad. Efter denna *poirierianska* upplevelse ägnade han sig åt att översätta Francis H. Bradleys verk, *Appearance and Reality*, till spanska. Efter resan till Europa var han så upprörd över de stora kontrasterna att han i sina filosofiska introduktionskurser främst fokuserade på de sociala och politiska problem som allmänt rådde i Chile.

Rivano bidrog även intellektuellt till bildandet av en mångfasetterad grupp unga revolutionärer under 1960-talet, och dessa deltog aktivt i den revolutionära process i Chile som påbörjades 1964 och avslutades den 11 september 1973. Från 1967 deltog han också med full kraft i en reformprocess för att demokratisera universitetet.

I slutet av 1960-talet och i början av 1970-talet var Rivano den ”kritiske samhällsupplösaren” som trädde in på den sociopolitiska scenen, och detta kan sammanfattas i följande mening: *Ju mer upplyst filosofen är, desto mer problematisk blir han för den politiska och kulturella världen.* Rivano slöt sin filosofiska cirkel genom att påstå att *filosofin inte är strukturerad utifrån konflikt i konflikt, utifrån dilemma i dilemma, utan är strukturerad utifrån dilemman.* År 1976 sparkade militärjuntan ut Rivano från universitet och han lämnade Chile för gott. Först sökte han asyl i Israel, sedan i Sverige. Från och med nu var det exilen som dikterade och markerade hans existens, förutsättningar och möjligheter, liksom kanske nya förhoppningar.

Rivanos kärnfulla slutsats kan efter hans långa resa genom livet tyckas paradoxal, men den uttrycker hans tankar kring filosofiska dilemman väl: ”Ju mer förnuft, desto större maktlöshet”.

Jag var en i den mångfasetterade gruppen unga revolutionärer som Rivano bildade under 1960-talet. År 1969 var han min lärare i Logik och Filosofi i Chile. Några latinamerikanska flyktingar bildade studiecirklar i Lund där han undervisade i filosofi. Jag besökte ofta Rivano i hans hem, där han fortsatte att personligen undervisa mig i filosofi.

Som jag en gång påpekade för honom; jag är hans ständige student! Jag läser regelbundet delar av hans intellektuella produktion. Jag har i mitt eget arbete också haft förmånen att publicera några arbeten om honom.

Han lever vidare genom sin enorma intellektuella produktion.

Eduardo Naranjo

Lektor i sociologi vid Högskolan Kristianstad